

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 21.

Torsdagen den 16 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen:

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 2,

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 30,

Banko-Utskottets Utlåtande N:o 7, och

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 27.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående med Frankrike afslutade nya handels- och sjöfartstraktater.

*Nya handels-
och sjöfarts-
traktater
med
Frankrike.
(Forts.)*

2 punkten.

Friherre Klinckowström: Jag kan omöjligt dela den åsigt, hvartill Bevillnings-Utskottet uti ifrågavarande punkt kommit. Herr Hedins motion, såsom hvar och en af Herrarne kan se af motiveringen i det ifrågavarande betänkandet, delar sig egentligen i tvenne delar. Den ena delen innehåller, att Kongl. Maj:t *icke* skulle, på sätt 18:de artikeln i handelstraktaten föreskrifver, kunna i samråd med Frankrike göra de rättelser hvarken i traktaten eller i de densamma bilagda tariffer, som ej stå i strid emot traktatens anda och dess grunder, utan att förut hafva erhållit Riksdagens bemyndigande eller godkännande dertill. Den andra delen af motionen, som jag anser vara ändå vida viktigare, föreskrifver, att icke någon prolongation öfver de 10 bestämda traktatsåren måtte kunna ske af Regeringen ensam utan att förut hafva inhemtat godkännande derför af Riksdagen. Jag finner båda dessa frågor ytterst viktiga, ty erfarenheten

Nya handels- och sjöfarts-traktater med Frankrike.
(Forts.)

har visat oss, att 1865 års traktat, ursprungligen afslutad för 12 år har genom prolongation på längre eller kortare tid tillämpats 17 år i stället för 12 år. Hvad skulle kunna hindra Kongl. Maj:t att nu låta denna traktat fortgå, jag säger icke i evighet, men i tiotals eller tjugutals år utöfver den bestämda tiden af 10 år, om icke en sådan bestämmelse af Riksdagen dervid gjordes. Utskottet har emot motionären i detta fall anfört en, såsom mig synes, högst besynnerlig motivering. Utskottet säger nemligen:

»Beträffande åter det i sammanhang härmed framställda förslaget, att samma beslut och skrifvelse borde innehålla den föreskrift, att traktaten, efter eventuel uppsägning, icke vidare finge utan Riksdagens förnt meddelade samtycke förlängas, anser sig Utskottet så mycket mindre kunna biträda detsamma, som det ligger i öppen dag, att en sådan bestämmelse väl på intet sätt uppfyller det dermed afsedda ändamålet att utgöra ett hinder för regeringen att bereda de traktatbestämda förhållandena en längre fortvaro, än Riksdagen möjligen afsett.»

Jag huser det förtroende till vår Regering, att, om Riksdagen otvetydigt säger, att den önskan att få del af hvarje ifrågasatt prolongation för att dertill gifva sitt godkännande, Regeringen då icke lärer, Riksdagen ohördan, vidtaga en sådan åtgärd. Jag tycker, att det är ett ringaktande mot vår Regering, som här uttalas i Utskottets Betänkande, och det må Bevillnings-Utskottet sjelf försvara och icke jag. Hvad deremot beträffar så beskaffade bestämmelser och föreskrifter rörande vederbörande regeringars rätt att förlänga dylika handelstraktater, så vill jag endast åberopa Englands och Frankrikes exempel, der vederbörande regeringar icke hafva rätt att utan Parlamentets eller Kamrarnes medgifvande prolongera så beskaffade traktater, och vittnesbörd derom finnes i statsrådsprotokollet rörande detta betänkande N:o 4. Jag vet visserligen och hade i går ytterligare fått den erfarenheten, att mina ord i denna Kammar icke väga mycket; men till den kraft och verkan de kunna hafva får jag ändå vördsamt anhålla om afslag å Bevillnings-Utskottets ifrågavarande Utlåtande i denna punkt och bifall till Herr Hedins motion.

Herr Bennich: Jag vågar tro, att de skäl Bevillnings-Utskottet anfört för afstyrkande af Herr Hedins motion, äro fullt tillfredsställande, och tillika, att Riksdagens rätt att inverka på framtida fortvaron af denna traktat eller på ifrågakommande förändringar i traktaten är fullständigt betryggad, utan att Riksdagen skulle aflåta en så beskaffad skrifvelse som den ifrågavarande. Hvad sjelfva skrifvelsens formulering angår, sådan Herr Hedin föreslagit den, ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att, hvad första punkten af denna skrifvelse angår, Kongl. Maj:t antingen icke har rätt att vidtaga den förändring, som i motionen afses, *eller* ock att Kongl. Maj:t har denna rätt. Riksdagen behöfver i förra fallet icke till Kongl. Maj:t säga: »Ni skall icke göra hvad Ni icke har rätt till», och i senare fallet åter bör icke uttrycka den mening att Kongl. Maj:t ej må begagna sin rätt. Ännu ett skäl emot så väl den ena som den andra

framställningen ligger derjemte uti sjelfva traktaten, när man jemför dess 18 och 19 artiklar med hvarandra. I den 19 artikeln heter det, att »ofvan intagna bestämmelser skola underställas vederbörande nationalrepresentationers godkännande». Kongl. Maj:t har också i öfverensstämmelse dermed underställt traktaten Riksdagens pröfning. Om Kongl. Maj:t framdeles skulle finna ett aftal med Frankrike om en eller annan förändring i denna traktat vara af omständigheterna påkallad, är det då antagligt att Kongl. Maj:t skulle underlåta att underställa Riksdagen en så beskaffad förändring, så vida den berörde någon på Riksdagens beslutanderätt beroende fråga, då Kongl. Maj:t nu underställt Riksdagen hela traktaten i allt hvad på Riksdagen ankommer? Men det kan ock inträffa, att så beskaffade förändringar i en eller annan del af traktaten komma i fråga, som ligga helt och hållet i Kongl. Maj:ts skön att ensam afgöra, och icke må väl Riksdagen äska att i en sådan fråga Kongl. Maj:t må afstå från sin beslutanderätt. Detta med afseende på första punkten i Herr Hedins motion.

Med afseende på 2:dra punkten i motionen erinrar Bevillnings-Utskottet, och det med allt skäl, derom, att Herr Hedins framställning, om den också bifölles, icke innebure något hinder för Kongl. Maj:t att låta traktaten fortgå huru länge som helst, och det kommer sig deraf, att i sjelfva traktaten är bestämdt, att den skall gälla i tio år och gälla till dess den tolf månader förut blifvit uppsagd. Om nu hvarken Frankrike eller Sverige uppsäga traktaten, så gäller den till följd af sitt eget innehåll, sådan den redan blifvit i denna Kammare godkänd, längre än de tio åren, om ingen uppsägning sker. Vill Riksdagen, att traktaten skall blifva uppsagd, så är väl rätta tiden för Riksdagen att derom hos Kongl. Maj:t göra framställning när tiden för uppsägningen inträdt, men icke tio år dertöförrinnan, hvilket, synes mig, skulle vara ett något för tidigt ingripande i framtida händelser. Om nu å andra sidan traktaten framdeles blifver uppsagd, vare sig från Sveriges eller från Frankrikes sida, sedan de tio åren äro tilländagångna och nya underhandlingar i följd deraf inledas, men icke hinna afslutas före förfallotiden, skulle då Kongl. Maj:t genom en så beskaffad skrifvelse som den nu ifrågasatta blifva satt ur stånd att prolongera traktaten under sjelfva aftals- eller förhandlingstiden? Hvar skulle det leda? Hvad skulle följden hafva blifvit deraf nu, om Kongl. Maj:t ansett sig vara förhindrad att, sedan uppsägning skett, och traktaten skulle upphöra den 8 Februari i år, öfverenskomma med Frankrike derom, att traktaten skulle få fortgå tills den 15 Maj? Jo, följden hade varit den, att den 8 Februari hade de gamla traktatsbestämmelserna upphört, sjöfarten hade med detsamma beröfvats den trygghet som genom traktaten varit den medgifven, och såväl jernhandteringen som våra hyflade bräder hemfallit under den beskattning, som tarif général pålägger. Hade detta varit önskvärdt, hade detta varit det skydd för näringarne, som protektionisterna eftersträfvat? Jag tror det icke. Efter min åsigt har Bevillnings-Utskottet på fullkomligt goda grunder afstyrkt Herr Hedins motion såväl i det ena som i det andra hänsendet, emedan denna motion hvarken vore lämplig för det närvarande eller nyttig för sjelfva saken i framtiden.

*Nya handels-
och sjöfarts-
traktater
med
Frankrike.*
(Forts.)

Nyahandels- och sjöfarts-traktater med Frankrike. När tiden kommer då traktaten kan upphöra, då står det Riksdagen öppet att taga initiativet, om den så finner för godt, för att få slut på traktatsförhållandena. Jag hemställer om bifall till Bevillnings-Utskottets Betänkande i denna punkt.

(Forts.)

Herr Reutersvärd: Har det varit Riksdagens rätt att besluta i själfva hufvudfrågan, det vill säga att på Kongl. Maj:ts framställning bifalla denna traktat att gälla i 10 år, så är det obestriddigen Riksdagens rätt att säga: vi hafva antagit denna traktat på tio år, men vi vilja icke, att den skall utsträckas utöfver den bestämda tiden utan att derom blifva i tillfälle yttra oss. Såsom den förste ärade talaren sade, har den traktat, vi år 1865 afslutade på 12 år, räckt i 17 år, utan att Riksdagen derom blifvit hörd vid något tillfälle. När man har sådana exempel för ögonen, må man icke undra på, om Riksdagen vill förbehålla sig sin pröfningsrätt vid afgörandet om traktaten bör förlängas eller ej. Om man uttrycker den önskan att Kongl. Maj:t täcktes i god tid förbereda denna sak, innan de tio åren gått till ända, så har Riksdagen icke öfverskridit sin rätt, utan tvärt om handlat i öfverensstämmelse dermed. Jag har icke låtit anteckna mig såsom reservant, men jag finner emellertid att Herr Hedins motion i detta fall är fullt berättigad och yrkar, i likhet med den förste talaren, afslag å Bevillnings-Utskottets framställning och bifall till Herr Hedins motion.

Herr vice Talmannen: Beträffande regeringens rätt att ingå traktater är denna i vår nuvarande Regeringsform uttryckligen bestämd. Men hvad omfattningen af en traktats bestämmelser angår, så ligger det, enligt mitt förmenande, i sakens natur, att det är Regeringsformens öfriga bestämmelser, som afgöra i huru vidsträckt mån Kongl. Maj:t uti en traktat kan förbinda sig med en främmande makt. Att aftalet sker med en främmande makt och i form af en traktat kan lika litet i det ena som det andra fallet inverka på grundlagens bestämmelser, och lika litet kan det förhindras Kongl. Maj:t att vid en traktats ingående utöfva de rättigheter, grundlagen tillägger honom, som det kan tilläggas Kongl. Maj:t ändra nya, dem grundlagen icke godkänner. Hvad den nu föreliggande frågan beträffar, så har Kongl. Maj:t, ehvad hans rätt i afseende på ingående af traktaten och de deri intagna bestämmelserna må kunna vara, öfverlemnadt traktaten till Riksdagens godkännande i de delar, der ett sådant godkännande tarfvats. Ett sådant godkännande har denna Kammare i går meddelat, och bland de punkter, som Kammaren då godkände, var äfven den, att traktaten skulle gälla i tio år och derutöfver, intill dess uppsägning å någondera sidan sker. Har nu Riksdagen en gång beslutat sig för att låta denna paragraf gälla, så är det ju alldeles nppenbart, såsom också Bevillnings-Utskottets ärade vice ordförande yttrade, att det på Kongl. Maj:t, å den ena, och franska regeringen å den andra sidan ankommer att låta traktaten gälla en längre eller kortare tid öfver de tio åren. Ty om traktaten icke af endera regeringen uppsäges, kommer den att fortfarande gälla, äfven om Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse sätter

det vilkor, motionären föreslagit. Det kan väl icke vara motionärens mening med detta vilkor, att regeringen skulle t. ex. vid de nio årens slut gå in till Riksdagen och fråga: *skall jag säga upp traktaten eller icke?* Utan är det Riksdagens önskan att traktaten skall sägas upp, då är det väl Riksdagen, som i denna del skall taga initiativet, och det lärer väl vara alldeles för tidigt att tänka på den saken nu, då det beror både på de förhållanden, som ega rum vid den tid, då traktaten kan uppsägas och på de personer, som då hafva att afgöra frågorna. Vilket är således, efter mitt förmenande, alldeles betydelselöst, och redan detta torde vara ett tillräckligt skäl för Kammaren att afslå den förevarande motionen, hvarföre jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

*Nya handels-
och sjöfarts-
traktater
med
Frankrike.*
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till förevarande punkt och sedan på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen, samt förklarade sig finna den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller 2 punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—44;
Nej—19.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda betänkande N:o 5, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*

1 punkten.

Friherre Ericson: Jag skall till en början anhålla att få göra en anmärkning med anledning af det föreliggande betänkandets

Hvitbetssockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

rubrik och det namn, som man har gifvit åt den sak, hvarom här är fråga; den kallas nemligen »hvitbetssockerbeskattningen». Ett namn kunde nu anses likgiltigt. Men det är dock så, att ett påstå-ende, som ofta upprepas, och ett, om också ofrivilligt, missbruk af ord lätt leder derhän att förvilla tankarne och föra dem från hvad det verkligen är fråga om. Det torde således vara skäl att tillse, huruvida hvitbetssockertillverkningen här i landet verkligen är beskattad. Det heter visserligen, att den är påförd en skatt, motsvarande för närvarande $\frac{2}{5}$ af tullen å råsocker, och det är detta som kallas beskattning. Men man glömmar härvidlag att, när hvitbetssockertillverkningen är påförd denna skatt, har under tiden staten på ett konstladt sätt höjt priset på råsocker, som här får försäljas, förmedelst en tullförhöjning derå af 10 öre eller med andra ord satt en skatt af 10 öre för rättigheten att förvärfva sig råsocker *utifrån*, men deremot endast åsatt en skatt af 4 öre för närvarande på dem, som förvärfva sig råsocker af *hvitbetor*. Såsom Herrarne således torde finna, vore det verkligen skatt på hvitbetssockertillverkningen, såvida icke denna tull funnes, såvida icke detta konstlade förhöjda värde på det utländska råsockret funnes. Men genom detta förhöjda, af staten arrangerade värde på råsocker blir det ingen skatt, utan ett *understöd*, och det borde således heta »understöd för hvitbetssockertillverkningen». Om vi nu äro på det klara med detta, skall jag be att få öfvergå till sjelfva det föreliggande betänkandet för att se hvad som verkligen vinnes och huruvida den ifrågavarande fabrikationen är värd de uppostringar, som staten gör för densamma. Jag skall icke trötta Herrarne med att upprepa hvad som står i betänkande eller i motionerna om denna frågas historik, utan skall direkt öfvergå till frågas nuvarande ställning. För närvarande utgår skatten — för att nu använda den origtiga benämningen — med $\frac{2}{5}$ af råsockertullen, d. v. s. är lika med 4 öre i afgift för hvarje ur hvitbetor produceradt skålpund socker, och den skulle, om icke Riksdagen mellankommer, den 1 Juli innevarande år ökas till 6 öre. Nu har emellertid en ansökan från den enda fabrik, som här i landet finnes, gjorts, att detta måtte få stå till, och den har blifvit understödd både af hushållningssällskapet och Konungens Befallningshafvande i länet samt Landtbruksakademiens förvaltningskomité. Att hushållningssällskapet understödt en begäran sådan som denna, det faller sig naturligt, då ju till dess verksamhet hör att tillse, det så stora fördelar som möjligt komma landtbruket till godo inom sällskapets område, och det vore långt ifrån dess ändamål att motsätta sig ett statsanslag i förevarande syfte. Hvad Landtbruksakademien angår, så är den egentligen icke annat än ett hushållningssällskap, fast i något större skala, ehuru förhållandena här i landet göra att beträffande jordbruksnäringen denna akademi är Kongl. Maj:ts ansvarige rådgifvare i frågor, som höra dit. Huruvida detta är lämpligt eller icke, är en sak, som icke hör till föreliggande fråga, och som jag nu icke skall inlåta mig på. Jag skall taga en af motionärerna, Ola Anderssons i Burlöf siffror och visa hvad de verkligen betyda, hvart de leda, och sedan hemställa till Herrarnes bedömande, huruvida uppostringarne svara mot det resultat,

som man kommer att vinna. Såsom Herrarne kanske funnit, öfverensstämma icke Utskottets, Ola Anderssons och Lasse Jönssons siffror, emedan Ola Anderssons siffror äro för beskattningsåret och Utskottets för tillverkningsår. Ola Andersson uppgifver för året 1880--1881 453,899 såsom nettosumman af i centner beräknade afverkade hvitbetor vid sockerfabriken i Arlöf, och att man deraf fått till resultat en million skålpund råsocker. Detta är troligen ett tryckfel, ty om jag multiplicerar $6\frac{1}{2}$ skålpund för hvarje centner, som är beskattningsgrunden, blir det tre millioner skålpund socker och jag tror således, att denna summa är den rätta. Om då icke fabriken funnes till, skulle dessa tre millioner skålpund efter tio öre motsvara en tullinkomst för staten af 300,000 kronor. Nu har i tillverkningsafgift endast betalats efter 4 öre per skålpund, hvilket gör en summa af 120,000 kronor. Den behållning, som fabriken haft, är således en ren skänk af staten, utgörande icke mindre än 180,000 kronor. När skattebeloppet kommer att utgöra $\frac{3}{5}$ af råsockertullen eller 6 öre per skålpund skulle, efter samma hvitbetsafverkning som nämnda år, staten skänka blott 120,000 kronor, och när det kommer derhän, att hvitbetssockerfabrikationen blir som minst gynnad, skulle dock, efter $\frac{4}{5}$ af råsockertullen, statens skänk uppgå till 60,000 kronor årligen. Det vill säga, att när fabriken köper 453,899 centner hvitbetor och betalar 80 öre per centner, så uppgår hela inköpssumman till 363,119 kronor. Fabriken får i år af staten 180,000 kronor, och råvaran kostar sålunda fabriken endast 183,119 kronor. Fabriken understöd af staten uppgår med andra ord till $\frac{3}{4}$ af råvarans inköpsvärde. Detta är, såsom Herrarne finna, ett gynsamt förhållande för fabriken och innefattar ett understöd från statens sida, som icke torde inom någon annan fabrikation kunna sättas i fråga. När en förändring häri inträder, hvilket, såsom jag hoppas, kommer att ske den 1 Juli 1882, skall staten sedermera betala 120,000 kronor i årligt understöd eller ungefär hälften af råvarans värde. Under de 5 år, som derefter följa, skulle efterskänkningen endast uppgå till 4 öre. Sedermera, när det blir som sämst, kommer efterskänkningen endast att uppgå till 2 öre, så att statens bidrag utgör blott 60,000 kronor. Det vill säga att staten kommer att betala en fjerdedel af råvarans värde.

Så förhåller sig saken i verkligheten. Det är nu fråga om, huruvida en fabrik för råsocker utaf hvitbetor är värd denna uppoffring. Jag tror det icke, alldenstund jag har den öfvertygelsen rörande industri i allmänhet, att en fabrikation, som icke bär sig, icke heller är till någon nytta, utan tvärt om till skada och en kräfta för landet. Nu säges det, att om några frihetsår ytterligare beviljades och om icke beskattningen så hastigt stege, så skulle icke allenast denna fabrik kunna bära sig, utan äfven andra uppstå. Men man har redan ett sorgligt exempel på att denna fabrikation icke bär sig här i landet. Landskrona sockerfabrik hade i många år tillverkat råsocker af hvitbetor och kunde, innan skatten kom, reda sig någorlunda, ibland dåligt, ibland bättre. Men sedan skatten tillkom och det kort derefter inträffade att fabriksbyggnaden brann ned, fann man icke skäl att åter uppbygga densamma. Då denna fabrik, som

Hvitbetssockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

var belägen i en ort, der hvitbetor producerades, och som var i gång, innan beskattningen kom, det oakadt icke fann skäl att återuppbygga den nedbrunna fabriksbyggnaden, så torde detta vara ett temligen talande bevis för att en sådan fabrikation här i landet icke bär sig, icke ens i en ort, der hvitbetsodlingen är i full gång. Allt hvad man anfört såsom bevis för att denna fabrik skulle vara i behof af understöd, är enligt min uppfattning lika många bevis för att en sådan fabrikation icke bör drivas här i landet. Det är naturligt, att om man får understöd och en annan vill betala förlusten, så kan man driva hvilken affär som helst. Med ordet »understöd», taget i den bemärkelsen, skall jag åtaga mig att såvida jag får tillräckligt anslag, tillverka siden af här i landet produceradt råsilke. Men om det vore skäl att staten lemnade ett sådant understöd, vill jag låta vara osagdt. Låt vara att detta är ett resonnement »*in absurdum*», så har det dock sin tillämpning på den ifrågavarande fabrikationen, om hvilken dess bästa vänner med allt sitt tal endast bevisa, att den icke bär sig.

Men, säger man, det är icke för fabriken, icke för sjelfva sockerfabrikationen, utan för jordbruket, hvilket fabricerar hvitbetorna, som understödet begäres. Om jag då för ett ögonblick ställer mig på denna ståndpunkt och antager, att detta statsanslag kommer hvitbetsproduktionen och således äfven jordbruket till godo; så skulle, efter den beräkning, som jag uppgjort enligt meddelanden af personer, som odlat sockerbeter, för producerande af dessa 453,899 centner betor, som under året 1880—1881 åtgått vid fabriken, erfordras ungefär tolfhundra tunnland jord. Således, när i år staten betalar i understöd åt fabrikationen 180,000 kronor, så gör detta, fördeladt på 1,200 tunnland jord, 150 kronor subvention på hvarje med hvitbetsfrö besädd tunnland. Detta är ju ett mycket fördelaktigt förhållande för jordegarne som vi i de öfriga delarne af Sverige skulle vara mycket tacksamma att få åtnjuta. Och när nästa gång beskattningen ökas med $\frac{1}{6}$, så gör detta understöd i alla fall 100 kronor per tunnland och slutligen 50 kronor per tunnland. Jag unnar nog Skånes jordbrukare allt godt; men jag tror icke, att landets klimat och jordmån i allmänhet gifva anledning till en sådan subvention åt dess af naturen mest gynnade del. Och jag ber Herrarne betänka, hvilka betydande statsanslag landets öfriga delar skulle behöfva, för att komma i paritet med Skåne i detta afscende.

På de skäl jag nu anfört anhåller jag om afslag å Utskottets betänkande.

Herr Carlheim-Gyllensköld, Adolf Theodor: Ehuru jag är frihandelsvänligt sinnad, kan jag dock icke dela den föregående ärade talarens mening, enär jag anser, att han i denna fråga gått alldeles för långt. Någon ringa erfarenhet har jag om hvitbetsindustrien och dess bedrivande. Jag vet, att den kräfer betydliga utlägg i kapital och arbete, innan industrien kan bära sig, och därför behöfver den stadga i lagstifningsförhållandena, så att dessa på förhand kunna beräknas, något som jag icke anser ega rum med de hittillsvarande korta 3-årsperioderna emellan hvarje skatteförhöjning.

Det jordbruksdistrikt, som skall leverera hvitbetor till en fabrik, kräver äfven mångåriga förarbeten uti dränering, jordens djupare kultur och försättande i hög växtkraft, innan betorna få sitt socker till så stor del lösligt, att fabriken kan utdraga det. Det åtgår derföre en rund tid, innan allt kan blifva så ordnad, att det på ömse sidor bär sig. Det är ett säkert rön, som man kan göra på hvilken kemisk station som helst, att hvitbetor, vuxna på en äldre, i hög växtkraft varande och luckrare jord, lemna en större löslig sockerprocent, än de, som vuxit på jord, der extensivt jordbruk bedrivnes.

Här är emellertid icke fråga om att understödja endast denna näring vid nuvarande fabriker. Det finnes stora territorier inom landet, som med fördel kunna begagnas till hvitbetsodling, blott lagstiftningen blifver sådan, att kapitalet vågar sig på att genom hvitbetssockerfabrikers anläggning indirekt understödja jordbruket, och detta anser jag vara hufvudsyftet med Bevillnings-Utskottets förslag i föreliggande punkt. Utom den vinst, som häraf kan beredas våra ladugårdar, lemnar denna industri, såsom redan förut är antydt, tillfälle till icke obetydlig arbetsförtjenst.

Jag är i tillfälle att upplysa att jag har från en kemisk station erhållit uppgifter angående verkställda jordanalyser från territorier, der hvitbetor med fördel kunna odlas och att dessa analyser gifva vid handen, att på många kvadratmil kan hvitbetsodling med framgång bedrivnas till följd af jordens redan befintliga högre kultur, men för dylikt lägger nuvarande lag hinder i vägen, då hvitbetssockerfabriker icke under dess auspicer kunna uppstå.

Äfven är jag förvissad, att förhållandet är enahanda på många andra trakter i riket och att det skulle vara synnerligen fördelaktigt, om dessa kunde tillgodogöra sig hvitbetsodlingen.

Angående vigten af sockerbruksindustrien kunde långt mer vara att säga, men då jag ser, att flere andra talare hafva antecknat sig, och då i Kammaren äro närvarande Malmöhus läns hushållningssällskaps ordförande och vice ordförande, afstår jag från att vidare trötta Kammaren, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag såsom varande, efter mitt förmenande, välgrundadt.

Herr Jöns Pehrsson: Då denna beskattning infördes, var jag mot den, och jag har sedan dess ständigt vidhållit samma åsigt. Den förste talaren kände jag igen från hans uppträdande, då frågan förra gången behandlades i Riksdagen. Efter hans resonnement skulle man icke söka åstadkomma något inom landet, emedan landets import och till följd deraf äfven dess tullinkomster minskades. Jag ser med nöje, att Utskottet har i väsentlig mån gått till mötes de framställningar, som äro gjorda. Men jag hade varit mycket mer belåten, om Utskottet sagt, att man borde stanna vid den beskattning, som hittills gällt och icke gå längre. Man får väl icke säga, att det är kungsord allt hvad Riksdagen säger. Det visar sig äfven i detta utlåtande. Men jag tror, att det så småningom skall blifva ett annat kungsord i landet, nemligen den allmänna meningen, när vi lånat allt hvad vi kunna och sköflat alla våra skogstillgångar, hvarmed vi äro på god väg. Jag tror, att den allmänna meningen

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Hvitbetssockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

då skall blifva sådan, att hvad man kan tillverka hemma och slippa köpa derute är, om det också blifver något dyrare, en ren vinst för landet. Jag vet mycket väl, att det icke lönar mödan att yrka bifall till de motioner, som jag och Lasse Jönsson afgifvit i det afseende, att vi icke vilja någon vidare förhöjning af skatten å hvitbetssockertillverkningen. Jag tror derföre, att nödvändigheten bjuder att vara nöjd med Utskottets betänkande; och jag hoppas att Kammarrens är åtminstone så mycket protektionist, att den gillar Utskottets betänkande, till hvilket jag för min del yrkar bifall.

Herr Hammar: En ärad talare gjorde en anmärkning emot rubriken å Utskottets ifrågavarande betänkande. Han menade att detta betänkande gälde icke en hvitbetssockertillverkningsafgift, utan en *beskattning* af denna näring. För min del tror jag, att om Utskottet icke får några gravare anmärkningar, så kan det känna sig ganska lugnt, alldenstund Riksdagen väl måste antagas vara i sin goda rätt, antigen den beslutar en större eller mindre afgift eller en skatt på denna industri. Det torde icke vara ur vägen att här fästa Kammarrens uppmärksamhet på den föreliggande frågans utveckling. Riksdagen beslöt 1869 en beskattning å inom riket tillverkad socker af hvitbetor att från 1873—1876 utgå med $\frac{1}{5}$ af tullen å utländskt råsocker.

Denna beskattning ökades sedan för åren 1876—1879 till $\frac{2}{5}$, för åren 1879—1882 till $\frac{3}{5}$ och slutligen för åren 1882—1885 till $\frac{4}{5}$, allt af samtidigt gällande tullsats å utländskt råsocker. Sedermera har likaledes Riksdagen, enär det ansågs, att den ifrågavarande industrien icke kunde bära en så hög afgift, beslutat, att denna afgift skulle ända till den 1 Juli 1882 utgå med allenast $\frac{2}{5}$ af tullsatsen. Men detta beslut var så obestämmt, att man nu sväfvat i ovisshet om, huruvida med instundande Juli månads början afgiften skall höjas till $\frac{3}{5}$ eller $\frac{4}{5}$. Det är detta svärd, som hänger öfver hvitbetssockertillverkningen vid vår enda nuvarande fabrik, Arlöf, och som föranlett motionerna i fråga. Då ärendet förekom inom afdelningen och sedermera inom Utskottet i dess helhet, gjorde sig olika åsichter gällande. Man ansåg — och det blef också afdelningens beslut — att föreslå Riksdagen att bestämma, att hvitbetssockertillverkningsafgiften — man ville särskildt begagna detta ord — icke skulle stadgas utöfver dess nuvarande belopp eller $\frac{2}{5}$ -delar, intill dess Riksdagen derom annorlunda förordnar.

Detta blef, som jag nämnde, afdelningens beslut, men när frågan kom före inom Utskottet, yppade sig olika meningar. Der framställdes nemligen en strängare mening, som ville hålla på förslaget att icke öfverstiga $\frac{2}{5}$, enär det eljest vore tveivelaktigt huruvida den enda fabrik, vi egde och som saken gälde, kunde tåla någon förhöjd afgift. Man fann dock af deras egna uppgifter att fabriken verkligen kunde tåla något högre beskattning och ända bära sig. Slutligen framkom det förslag, som nu föreligger och hvarom man trodde att de flesta meningarne skulle kunna förena sig.

Det har blifvit anfördt af den förste talaren en sats, som man hört både inom Utskottet och annorstädes, nemligen den stora upp-

offring, staten gör i och genom denna minskade statsinkomst. Man har dervid dock icke tagit i betraktande, att de siffror, man åberopar, tåla vid en ganska betydlig jemkning. Äfven om jag antager att staten genom den minskade inkomsten vid denna beskattning gör en uppoffring, måste det likväl medgifvas, att denna uppoffring tål vid icke obetydliga reduktioner. Den ifrågavarande fabriken erlägger nemligen till staten skatt enligt bevillningsförordningens andra artikel och dess arbetare likaså hvar och en efter sin inkomst.

Dessutom äro de åberopade siffrorna beräknade efter den nuvarande sockertullen; men vi skola komma ihåg, att, då denna beskattning först bestämdes af Riksdagen, tullen icke var så hög som nu. Detta gör äfven en reduktion, som icke är så obetydlig. Tager man då vidare i betraktande, att det är Riksdagen, som bestämmer såväl öfver sockertullen som öfver det föreslagna uppskofvet med tillämpningen af en förhöjd afgift å tillverkningen af det socker, som fabriceras inom landet, så torde derom icke vara så mycket att säga. Har Riksdagen rätt att besluta det ena, så måtte den väl äfven hafva rätt att besluta det andra. Skulle man tänka att Riksdagen, i stället för att öka tullen på råsocker, nedsatt densamma, så hade derigenom den stora uppoffring, som staten nu anses göra, blifvit betydligt reducerad.

Den förste talaren uttryckte sin förvåning öfver att Riksdagen kunnat besluta en dylik eftergift. Det har skett för att upphjelpa sockerfabrikationen inom landet och på samma gång understödja jordbruket. Man må icke föreställa sig att detta understöd sträcker sig allenast till 1,200 tunnland af Skånes bästa jord. Det sträcker sig vida längre. Såsom vi veta, råder för närvarande förbud mot utförsel af kreatur från Sverige till Danmark. Denna utförsel är sålunda hämmad; men just genom den ofantliga tillgång på medel till gödning, som affall vid fabriken lemna och deraf framkallad riklig skörd af foderväxter, har man derstädes kunnat från långt aflägsna orter uppköpa kreatur, hvilka icke varit i skick att sändas till England, men som genom den starka utfodringen vid fabriken blifvit på kort tid tjenliga för export. Således tror jag att man saklöst och utan misstag kan påstå, att verkningarne af detta understöd sträcka sig vida längre än till de 1,200 tunnland jord, som den förste talaren omnämnde.

Samme talare anförde slutligen såsom argument för sin åsigt den omständighet, att sådana fabriker som den ifrågavarande icke skulle bära sig här i landet, och anförde såsom exempel härpå Landskrona fabrik, hvilken efter inträffad eldsvåda icke blifvit återuppbyggd. Han måtte då icke känna orsaken, hvarför detta icke skett. Det var icke dertföre, att fabriken icke bar sig, utan *dertföre* att dess återuppförande på samma plats blef af vederbörande af sanitära skäl förbjudet. Men jag kan tillika upplysa om, att det nu är mycket starkt i fråga att återuppbygga fabriksbyggnaden, ehuru på annan plats.

Således tror jag, att Utskottets förslag icke är så utan skäl, som det har velat synas. Hvad dessa fabriker hufvudsakligen behöfva, det är tid på sig, för att kunna komma till en fullt utvecklad verk-

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Hvitbetssocker-tillverkningsafgiften.
(Forts.)

samhet. Detta har Utskottet senterat; och det har derföre, för att icke förstöra en ny uppblomstrande industri, som, hvad man än må säga, medför nytta för landet, äfven om den till en början kräfver någon ringa uppoffring från statens sida, stannat vid det förslag, som nu föreligger och hvartill jag yrkar bifall.

Herr Bennich: Inom Utskottet förfäktade jag den åsigt, som här af den förste talaren blifvit vidare framhållen och för hvilken han anført så goda skäl, att jag icke vet något att dervid tillägga; men jag fann snart, det tanken att åt den af Riksdagen för länge sedan beslutade författningen gifva lif och tillämpning icke hade ringaste utsigt att vinna understöd i Utskottet, oakadt eljest Utskottets flertal syntes vara genomträngdt af de grundsatser, som borde leda till fullföljd af Riksdagens gamla beslut. Det händer emellanåt med principer, att de tillämpas efter bekvämlighet, och så har det också gått i denna fråga. Emellertid fann jag, som sagdt, snart, att fullföljandet af de enligt min tanke rigtiga åsigtterna tjenade till ingenting, då för dem icke fans någon utsigt till framgång. Jag slöt mig då till den mening, som rönt något understöd, nemligen att modifiera premien till hälften af hvad den nu är, det är att öka beskattningen med $\frac{1}{10}$ i stället för $\frac{1}{8}$ om sänder, och att låta denna progression fortgå på det sätt, den ursprungliga författningen bestämmer, nemligen med förhöjning af skatten hvar tredje år. Äfven denna mening, så billig och anspråkslös den än är, stötte på ett motstånd, der beskedligheten å ena sidan och intresset för en eller annan olycklig närings upplifvande å den andra sidan gjorde sig gällande, och Utskottets pluralitet enade sig slutligen om den framställning, Kammaren nu har under pröfning och som går ut på att höja beskattningen med $\frac{1}{10}$ hvar femte år. Mig förefaller emellertid, som om Riksdagen borde i någon mån respektera sitt förut fattade beslut och att, om också de vunna upplysningarne må kunna föranleda till att man af medkänsla för en hårdt pröfvad fabrik, en hårdt pröfvad ort, vill nedsätta den progressiva beskattningen, man åtminstone borde kunna inskränka sig till att låta progressionen fortgå i samma skala, om ock ej med samma belopp, som ursprungligen bestämdes. Derför har jag ock omfattat den mening, att afgiften skulle från den 1 Juli 1882 till den 1 Juli 1885 utgå $\frac{8}{10}$ af tullsatsen å det uppgifna slaget råsocker, från den 1 Juli 1885 till den 1 Januari 1888 med $\frac{6}{10}$, derifrån till den 1 Juli 1891 med $\frac{7}{10}$ och från sistnämnda dag med $\frac{8}{10}$; och är det denna mening, jag nu anhåller få inför Kammaren förfäktas, liksom jag anhåller om proposition på densamma.

Innan jag slutar, kan jag icke neka mig nöjet att besvara min ärade vän på hallandsbänken i anledning af hans erinran, att den sockerfabrik, den enda, om hvilken för närvarande är fråga, icke är fri från beskattning, då den ju betalar bevilling efter andra artikeln. Naturligtvis är den fabriken, lika litet som andra, helt och hållet skattefri, men det är en väsentlig skillnad emellan att i bevilling betala en procent af vinst och hvad här är i fråga, nemligen en viss afgift, accis per skålpund brutto af det socker, som åstadkommes vid fabriken. En procent af vinsten! Tänk, om det skulle kunna er-

sätta den accis, som nu är lagd på bränvinstillverkningen: om bränvinsbrännaren skulle betala en procent af vinsten i stället för en krona på kannan af hvad han tillverkar. Nog skulle han slå bra ut, men staten finge antagligen en alltför liten qvot af dessa 14—15 millioner, som accisen på bränvinet nu inbringar. Så är förhållandet äfven med sockerfabrikationen, om den skulle betala en procent af vinsten, i stället för en afgift, beräknad efter den kvantitet, som tillverkas; och man kan gerna tillägga, att, om äfven verkmästare och arbetare vid fabriken erlægga bevillning med en procent af deras aflöning, detta icke mycket förändrar förhållandet.

Den ärade talaren nämnde också, och det är otvifvelaktigt en sanning, att genom hvitbetsodlingen vinnes en ofantligt rik tillgång på gödningsämnen, hvarigenom tillfälle blir att göda boskap för export. Det vinnes också, att jorden erhåller en ofantligt hög växtkraft. Men nog är det besynnerligt, att hela landet skall betala på det en ort, som icke är nödlidande, skall få en stor tillgång på gödningsämnen och ökad växtkraft på sin jord. Rådde det nöd i den trakt af provinsen, der denna odling bedrivs, skulle jag vara den förste att säga: vi böra gifva ett stort anslag att afhjelpa den; ty nöden tilltalar alltid mitt hjerta. Men jag vet icke, om jag kan finna det statsmannamässigt att stora anslag under form af premier eller efterskänkande af afgifter gifvas åt dem, som icke deraf äro i behof. För min del hemställer jag om den förändring i första punkten af Bevillnings-Utskottets förslag, som jag redan anfört.

Friherre Klinckowström: Jag skall icke blifva mångtalig i denna fråga, utan vill hufvudsakligen endast påpeka, huru eget det synes mig, att, då ifrågasatt är att understödja en ny och nödvändig näring, man, på sätt som skett nu under diskussionen, kan vilja sätta sig deremot. Det är med näringarne aldeles som med plantorna i naturen. Då de äro späda, måste man med omtanke omhulda och sköta dem, oaktadt de under de första åren icke kunna gifva någon frukt, men i ersättning gifva de sedan riklig frukt och kunna då motstå både köld, regn och storm. Jag tror således, att, om vi vilja hafva en inhemsk sockerindustri, böra vi äfven bevilja medlen för att åstadkomma densamma. Att de förhållanden, som existerade i början af 1870-talet, icke voro lämpliga för denna industris utveckling visas tillräckligt deraf, att af de sockerfabriker, som funnos då 1873 års beskattning trädde i kraft, fyra sedermera nedlagt sin verksamhet. Jag tror, att de eftergifter i skatt, som här äro i fråga att af Riksdagen beslutas, för att få denna näring i gång och mera blomstrande än hittills, skulle vara väl använda penningar, och den begäran, som i denna punkt innehålles och som Kammarerna nu går att bestämma om, är visserligen fördelaktigare för sockerindustrien än den hittills varande befrielsen från $\frac{3}{5}$ af skatten. Det viktigaste för industriens fortkomst är nemligen att skattetillökningen fortgår under 15 år och ökas successivt hvar femte år med $\frac{1}{10}$. Jag tror, att försöket, om näringen derigenom kan uppblomstra och flera fabriker blifva inrättade, väl förtjenar att göias, och på grund deraf vill jag biträda första punkten i betänkaudet. Skulle emellertid något annat för

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

Hvitbetssockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

närningen gysamt förslag framställas inom Kammaren och vinna starkare understöd, är jag villig förena mig derom; men jag tror, som sagdt, att den i första punkten uttalade betingelsen för att gynna sockerindustrien är något längre gående än ett bibehållande för hela denna tidsperiod af $\frac{2}{5}$ af beskattningen, hvarför jag äfven förordar punkten och anhåller om bifall till densamma.

Herr von Möller: Då beslutet om accis på hvitbetssockertillverknningen tillkom, röstade jag mot detsamma. Jag är således äfven nu berättigad att motsätta mig en utsträckning af denna accis. Jag motsatte mig nyssnämnda beslut på den grund, att jag ansåg, att, om hvitbetsodlingen kunde blifva allmän här i landet, det skulle vara af den största fördel för den svenska jorden. Man medgaf några frihetsår, innan accisen skulle börja utgå. Detta lockade till anläggande af några hvitbetssockerfabriker, men utan att man hade tillräckliga insigter och kännedom om huru jorden skulle behandlas för att gifva goda skördar. Man anlade en fabrik här i Stockholm, man odlade hvitbetor till och med på den starkt gödslade tobaksjorden, men man erinrade sig icke, att, der tobak varit odlad förut, lemnar den åt alla rotfrukter, som odlas derefter, en ganska stark smak. Man anlade en fabrik i Östergötland; äfven der hade man icke gjort sig reda för huru jorden skulle odlas. En annan fabrik anlades i Halmstad, der i början tillverknigen bedrefs med ganska mycken framgång till dess finansiella förhållanden kommo emellan; man hade börjat utan att disponera öfver tillräckligt kapital. Fabriken i Landskrona och den, som ännu finnes vid Arlöf, hafva burit sig. Den förste talaren har redan erhållit svar på sin anmärkning, att hvitbetssockerfabrikerna icke måtte vara mycket värda, efter som fabriken vid Landskrona, som brann ned, icke blifvit återuppbyggd.

För att dock visa hvad nytta hvitbetsodlingen kan medföra, ber jag att få nämna två exempel. En egendom, som 1870 arrenderades af hvitbetssockerfabriken i Halmstad, lemnade då endast 4,000 tunnor spanmål i årlig afkastning. Der nedlades stora kapitaler, möjligen något för mycket, men 1877, sedan endast 150 tunnland utöfver den gamla åkerjorden blifvit upplade, var produktionen nära 9,000 tunnor. Så är äfven förhållandet vid Alnarp. Jag har varit revisor der i fem år och ofta sett, att åkerbruket der icke gaf något öfverskott. Nu har åkerbruket der blifvit uppdrifvet till den för Sverige ovanliga höjd, att af hvarje sädesslag erhållits $14\frac{1}{2}$ korntet. Jag vädjar till Eder jordbrukare, äfven till Eder, som äro från den ort, hvarom nu är fråga, från Skåne, huruvida det lyckas att der producera $14\frac{1}{2}$ tunnor på tunnlandet utan att hafva odlat hvitbetor. Jag tror, att, om hvitbetsodlingen blefve allmännare, den skulle tvinga jordbrukarne att bättre värda sin jord, att använda större gödningskraft, och derigenom skulle vårt land vinna mycket.

Nu ega vi blott ett sockerbruk kvar, men detta skall beskattas. Man vill öka skatten successivt, det är sant; men tro Herrarne att det uppmuntrar till anläggande af nya fabriker? Man är fiendtligt stämd mot dessa fabriker, därför att vi lagt på socker så hög importtull, af hvilken inkomst vi skola blifva förlustiga, om vi icke lägga accis på

hvitbetssockret. Sverige bör kunna lika väl som norra Tyskland producera sitt socker af hvitbetor, och vore det en förlust, om vi sluppe att från utlandet införskrifva denna vara? Handelsbalansen skulle vinna och vi kunde nog ändå få vår budget att gå ihop. Tror man, att odlingen är så lätt, att det icke behöfves uppoffring från jordbrukets sida, så bedrager man sig. Tvärt om äro kostnaderna för hvitbetsodlingen ganska letydliga, utan att räkna den *nu* å hvarje tunnland sig belöpande accisen 100 kronor.

Då på afdelningen inom Utskottet uttalats den åsigt, att accisen fortfarande skulle förblifva densamma som nu, är jag icke eusam om en sådan uppfattning, och på grund deraf vågar jag äfven anhålla om proposition derpå, att den nuvarande accisen måtte få fortfara, intill dess Riksdagen derom fattar ett definitivt beslut. Jag gör mig förvissad om, att, om under tidernas lopp hvitbetssockerfabriker skulle uppstå, Riksdagen nogsamnt skall pröfva, om denna fabrikation behöfver något fortfarande skydd eller ej.

Herr Ekman, Johan Jacob: Jag kan följa Utskottets tankegång ända till dess Utskottet på sidan 6 redogjort för den förlust, som statsverket lidit genom den premie, som hvitbetssockertillverkningen åtnjuter, och hvilken väl i sista hand kommer jordbruket till godo; men jag kan icke följa Utskottets bevisföring längre än dit. Frågan i all sin enkelhet gäller ingenting annat än, huruvida det kan vara rätt att beröfva statsverket en inkomst till skydd för en handtering, som dock icke kan bedrivas i någon större del af landet, utan endast inom ett mindre område af detsamma. Den förlust, statsverket lidit, har Utskottet här uträknat, men jag vågar tro, att förlusten i sjelfva verket varit ej så litet större, då den sockerprodukt, som erhålles af hvitbetorna, är icke obetydligt större än man beräknat. I samma mån statsverket härpå lider en större förlust, gör jordbruket i de delar af landet, der hvitbetor kunna odlas, större vinst. Det är sålunda ett enskildt intresse man tillgodoser, och huruvida det kan vara riktigt och förenligt med förståndiga statsökonomiska grunder, vill jag låta vara osagdt. Efter min uppfattning är det icke så, och jag tror ej, att jordbruket kan göra anspråk på ett sådant understöd af staten. Man har sagt att hvitbetsodlingen tvingar jordbrukarne att bättre odla sin jord. Det är sant; men icke kan denna omständighet berättiga dem till anslag af staten. Skulle nu Kammaren besluta i öfverensstämmelse med Utskottets hemställan, blir resultatet otvifvelaktigt det, att flera fabriker komma att uppstå, att förlusten för statsverket blir för hvarje år allt större och större och det så mycket hellre, som vi troligen om några år åter få höra samma klagolåt från dem, som tillverka hvitbetssocker, eller att de icke kunna bestå, om de ej få ytterligare anstånd med förhöjningen af accisen.

Här har talats mycket vackert om, att den späda plantan skulle omhuldas och vattnas och att, om den blott åtnjöte dessa fördelar i sin ungdom, den sedan skulle blifva fruktbarande. Jag förstår icke hvad man menar dermed, ty tillverkningen af hvitbetssocker är så utbildad, jemväl i Danmark, att man mycket väl bör veta, huru man

Hvitbetssockertillverkningsaf giften.
(Forts.)

Hvitbetssockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

dervid skall tillvägagå. Fabrikationen är nemligen baserad på metoder som numera äro allmänt kända. Hela *premiën* i Danmark, sedan den på senare år blifvit något ökad, utgör 8 procent af tullen på råsocker, hvilket gör ungefär $\frac{3}{4}$ öre på skålpundet. Då nu i de trakter af vårt land, der produktion af hvitbetor med fördel kan ega rum, jordbruket bör kunna komma på samma fot som i Danmark, inser jag icke någon anledning till en förändring i nuvarande bestämmelser. Jag delar således den förste ärade talarens åsigt, men då jag är öfvertygad om, att hans förslag icke kan gå igenom, inskränker jag mig till att instämma i Herr Bennichs, hvilket är det högsta, hvarför vi kunna hoppas vinna pluralitet i denna Kammar.

Herr vice Talmannen: Då man har att yttra sig i den föreliggande frågan eller om afgift å tillverkning af hvitbetssocker, synes mig, att man i första rummet bör erinra sig, att denna beskattning är en undantagsskatt, hvilken icke har något motstykke inom den svenska beskattningsslagstiftningen. Skatten utgöres af den, som tillverkar hvitbetssocker, men då denne tillverkare för sin tillverkning köper de sockerbetor, som produceras å jorden i hans granskap, ligger det i sakens natur, att skatten utgöres till större eller mindre del, allt efter omständigheterna, af dem, som producera betorna. Det är således på en gång en fabriksbeskattning och en beskattning å ett inom riket produceradt jordbruksalster. Det saknas icke fall, då äfven inom andra områden en vara produceras inom landet, hvilken sedermera användes för en fabriksstillverkning, utan att därför gifva anledning till en undantagsbeskattning. Det fall, som ligger närmast, är tobakstillverkningen. Af svensk tobak försiggår en icke obetydlig tillverkning, hvilken njuter samma eller likartad fördel som hvitbetssockertillverkningen och hvitbetsodlingen, i det att den har, hvad jag vill kalla, ett mycket starkt tullskydd. För min del synes det mig vara alldeles orätt att säga, att det är ett understöd eller ett anslag, som man gifver åt hvitbetssockertillverkningen, om man lindrar skatten. Det är i sjelfva verket ett tullskydd, som man låtit komma denna tillverkning till godo, men ett skydd af en tull, som icke blifvit pålagd för att skydda näringen, utan hvilken fans långt förr än näringen i Sverige hade någon betydelse och som är pålagd såsom en finanstull, nemligen den betydliga tullen på råsocker. Då man emellertid insåg, att, om hvitbetssockertillverkningen i landet skulle stiga till någon betydligare höjd, statskassans förlust på sockertullen skulle blifva ganska anseelig, låg det nära, att man såg sig om att genom en undantagsbeskattning sådan som den nu ifrågavarande beskatta sockertillverkningen. Men i den omständighet, att detta är en ren undantagsskatt, ligger efter min uppfattning ett synnerligen giltigt skäl att med stor varsamhet gå tillväga, då man ålägger skatten och tillämpar den. För min del tror jag, att erfarenheten visat, att den grund, hvilken hittills gällt i afseende å denna beskattning, icke varit tillräckligt varsam, för att med densamma inom landet skulle kunna framkallas och bibehållas en fabrikation, som i många afseenden är för landet af stor betydelse och som särskildt,

*Hvitbets-
sockertiil-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

såvidt det gäller produktion af råvaran eller sockerbeter, för jordbruket är af stor vigt. Det är ett indirekt understöd för en sådan fabrikation, om man medgifver, att den får åtnjuta det tullskydd, som blifvit pålagdt för ett annat ändamål än tullskydd, under den tid, som den fordrar för att tillväxa. Nu är händelsen, att hittills icke mer än en enda fabrik kunnat med någon verklig framgång tillverka hvitbetssocker, men ostridigt äro förhållandena sådana, att, om också ej inom andra delar af landet, åtminstone i den provins, der fabrikationen nu drifves, och närbelägna provinser, nya fabriker kunna komma till stånd. Då synes mig, som om det icke vore obilligt att lemna dem, som önska egna sig åt denna näring, en förmån, som hittills alla hvitbetssockerfabriker åtnjutit, ehuru denna förmån, om ock Utskottets förslag bifalles, icke blifver på långt när så stor som den förutvarande fabriken haft. Efter min uppfattning vore det för framkallande af nya fabriker ändamålsenligast, likasom det vore rättvisast, att medgifva vissa frihetsår, men då jag icke kan dölja för mig, att en sådan lagstiftning skulle medföra stora praktiska svårigheter, som måste beaktas, vill jag icke yrka derpå. Men för att nya fabriker skola kunna uppkomma, är af stor vigt, att de erhålla så mycken lindring i beskattningen, som med bestående lagstiftning och bestående förhållanden kan vara förenligt och som med det syfte, som ligger till grund för denna lagstiftning, kan stå tillsammans. Af detta skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Olsson, Peter: Ehuru jag icke har del i någon hvitbetssockerfabrik eller hörer till dem, som odla hvitbeter, tror jag mig likväl hafva någon liten kännedom i dessa ämnen, och då jag anser, att den ifrågavarande fabrikationen är af stor betydelse icke blott för provinsen Skåne utan, såvidt jag kan förstå, för hela landet, så anhåller jag att få yttra några ord i denna fråga. Den förste ärade talaren uppställde en grundsats, som vid första påseende onekligen måste synas riktig åtminstone i de flesta fall. Han trodde, att man icke borde, på bekostnad af statsinkomster eller andra provinser intressen, gynna den ena eller andra provinsen, den ena eller andra fabrikationen eller industriella anläggningen. Men om man närmare skärskådar denna grundsats, så torde det vara skäl att vid sidan af densamma uppställa en annan, nemligen den att man icke ensidigt ser på statsinkomsterna utan jemväl tager i öfvervägande, huruvida de inkomster, som staten behöfver och bör erhålla, kunna af de skattdragande bäras eller betalas. Det är icke nog med att jag isolerar hvad som hörer till statsinkomsterna, desse må utgå i form af tullar eller skatter, utan jag bör väl också, såsom en klok lagstiftare och tagande landets ekonomiska ställning i öfvervägande, se till, huruvida landet kan bära dessa skatter. Skulle då vid en sådan undersökning visa sig, att man vid jordbruket, som ju måste erkännas vara vårt lands modernäring eller viktigaste inkomstkälla, kan erhålla en källa till inkomst för staten, så torde det vara skäl att något moderera den första grundsatsen och tillse i hvad mån sådant bör ega rum. Man har talat om, att det förevarande förslaget skulle

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

innebära, om icke just en orättvisa, så åtminstone ett förnärmande mot det öfriga landet, i det man derigenom skulle gynna en provins, som ingalunda vore utarmad utan tvärtom förmögen och egande rika inkomstkällor. Men jag ber få fråga: om det visar sig, att en del af landet är särskildt lämplig för en viss fabrikation eller för en viss industri, ligger det icke då i sakens natur såsom vid hvarje klok ekonomisk lagstiftning, att man, med hänsigt till nämnde provins' klimat och öfriga naturförhållanden, derefter lämpar jemväl lagstiftningen? Om jag till exempel skulle ställa Norrland såsom en särskild provins lika med Skåne i afseende å skogsafkastningen, så tror jag, att jag icke skulle behöfva mycken omtanke för att det skulle blifva klart, att jag då komme till de mest olämpliga resultat. Norrland lämpar sig för skogsproduktion och måste derefter behandlas; Skåne lämpar sig för jordbruk och möjligen äfven vitbetssockerodling och måste behandlas med hänsyn dertill. Om nu den ena provinsen skulle vara rikare utrustad än en annan i afseende å klimat och andra förhållanden och derigenom vara i besittning af rikare inkomstkällor, kan väl deri ligga någon anledning att sätta sig emot en industri, som i sjelfva verket kommer hela landet till godo?

Man har sagt, att man bör tänka på statens inkomster. Men, såsom jag redan nämnt, bestå ju dessa af två delar, nemligen inkomster af tullar eller skatter och den indirekta fördel, som kommer staten eller landet till godo genom den utveckling, som kan vinnas i det ena eller andra afseendet. När staten bygger jernvägar eller landsvägar eller befordrar utdikningar af sankta trakter, får staten icke genast den direkta inkomst, som räntan på det nedlagda kapitalet kräfver, men staten erhåller dock en fördel och förr eller senare en inkomst af den betydighet, att alla sådana företag böra på ett kraftigt sätt understödjas. Om nu denna min uppfattning är riktig, bör väl deraf följa, att det icke vore någon olycka för landet, om provinsen Skåne, som man anser vara så rik, kunde åstadkomma en del af det socker, som måste importeras, och visserligen lennar staten en direkt inkomst i tull. Skulle det icke ligga en fördel uti att befordra en sådan industri just för att derigenom vinna två särskilda inkomstkällor, den ena derigenom att, sedan denna industri fått utveckla sig, staten kunde taga i öfvervägande, huru mycket densamma kunde bära af de allmänna utgifterna till statsverket, och den andra derigenom att den omförmälda provinsen sattes i tillfälle att så mycket lättare bära dessa utgifter och i det stora hela bidraga till landets utveckling. Jag kan icke förstå annat än att detta skulle ligga i statens välförstådda intresse. Om det till exempel funnes en provins i Sverige, som lämpade sig för kaffeodling, — såsom vi veta, har staten ju stora inkomster genom tullen på kaffe — skulle det icke då ligga i statens intresse att befordra odlingen af kaffe, äfven om statskassan till en början skulle lida något afbräck genom minskade inkomster? Skulle det icke för hela landet vara en fördel, om denna kaffeodling utvecklades, så att man icke behöfde importera så mycket af denna vara? Sjelfva den lagstiftning, som bestämmer beskattningen för vitbetssockertillverkning, är det mest afgörande bevis

på att man vill befordra denna industri, så att den må uppblomstra och befordra landets utveckling. Vill man vinna det målet, så får man icke taga i öfvervägande, hvartill den ena eller andra provinsen lämpar sig, utan tillse hvad som är fördelaktigt för landet i sin helhet.

Hvitbetssockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

Nu förhåller det sig verkligen så med hvitbetssockertillverkningen, att den behöfver understöd, och jag är öfvertygad om att det förslag, som Utskottet nu förordar, är det minsta, hvarmed man kan befordra denna industri. Jag är öfvertygad att, om detta vinnes genom en sådan uppmuntran, kan det anses vara ett lyckligt resultat, och det skall antagligen icke dröja länge förr än det visar sig, att genom ett dylikt understöd fabriker framkallas på platser, der sådana nu icke finnas. Vill man sedermera, när den ifrågavarande industrien något mera utvecklats sig, lägga en högre skatt på densamma, kan man ju tillse, huruvida den då kan bära en sådan skatt; men ännu är detta icke lämpligt.

För min del skulle jag icke hafva något emot att biträda det förslag, som Herr von Möller framställt, eller att man skulle låta den skatt, som redan är bestämd, gälla till dess Riksdagen annorlunda beslutar; men jag tror det vara klokt att bifalla Bevillnings-Utskottets förslag på samma gång jag tror det vore oklokt, om man sökte åstadkomma ändringar deruti, och anhåller alltså om bifall till Utskottets hemställan i detta afseende.

Grefve Beck-Friis: Den förste ärade talaren förmenade, att den första impulsen till Malmöhus läns hushållningssällskaps uppträdande i denna fråga härrörde från en önskan om skydd för sockerfabrikerna; men detta var icke förhållandet. Om jag skall yppa »postverkets hemligheter», så kom den första impulsen från en trakt i Skåne, der någon hvitbetsodling icke eger rum i större mängd, och anledningen var den, att då genom de särskilda förhållanden, som hade uppstått med afseende å vår export till Danmark, vi icke kunde dit eller till Tyskland utföra de magra kreatur, som anlände ifrån Småland och norra Skåne, utan måste utskeppa dessa till England, så måste man söka en rättelse i detta ofördelaktiga förhållande, och då vi till följd af vår bränvinslagstiftning, som tillåter bränvinstillverkning endast några månader om året, icke kunde ställa gödningen af kreaturen i samband med våra brännerier, såsom det sker i Danmark, der bränningen fortgår hela året, så låg den önskan nära till hands att genom hvitbetsodling och affallet vid sockerfabrikerna kunna göda kreaturen. Detta är upphofvet till den petition, som inkommit till Kongl. Maj:t om proposition i ämnet till Riksdagen. Jag tror det vore lyckligt, om denna ladugårdsfråga, om jag så må uttrycka mig, kunde få en lösning, och hoppas att, om Riksdagen bifaller något sådant, som Bevillnings-Utskottet här föreslagit, vinsten deraf skall blifva stor för hela landet, emedan man då vet, hvad man skall hålla sig till, och förmodligen skola i sådant fall flere fabriker för hvitbetssockertillverkning komma till stånd än de som nu finnas. Om så blefve förhållandet, kunde kreaturen uppfödast i norra Skånes och Smålands magrare trakter, men sedermera

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

gödas i södra Skåne och Halland; ty jag tror, att hvitbetsodlingen mycket väl kan bedrivas äfven i den sistnämnda provinsen, ehuru dertill fordras stor kapitalstyrka. Hvitbetorna voro i Halland lika goda som i Skåne; men anledningen till att denna rörelse fattat fast fot i Skåne tror jag man kan tillskrifva den omständigheten, att den derstädes är nära femtio år gammal.

Den infördes der på 1830-talet, ehuru med ringa framgång; sockerfabriker anlades i Malmö och Lund, men man förklarade att betorna voro för dåliga och jorden för mager för dem. Lyckligtvis var samtidigt en fabrik anlagd vid Säbyholm, och genom den kraftfulla ledning densamma erhöll kunde fabrikationen hålla sig uppe och med fördel bedrivas. Sedermera anlades en fabrik i Malmö, der sockertillverkningen bedrefs i stor skala, och förhållandet var icke, såsom en föregående talare yttrat, att Landskrona fabrik nedlades därför att den icke bar sig, utan den brann ned och på grund af ett efter dess anläggande tillkommet stadgande i Byggnadsstadgan för rikets städer fick den icke vidare återuppbyggas på samma ställe.

Jag tror att, om Riksdagen fattar ett för hvitbetsodlingen gynnsamt beslut, så komma flere fabriker att uppstå för dessas tillgodogörande. Nödigt aktiekapital är redan tecknadt dertill och likaledes komma, enligt hvad jag tror mig veta, sirapskokerier att anläggas i södra delen af Skåne, hvilka skola stå i samband med hvitbetssockerfabriken vid Arlöf.

Jag tror, såsom jag redan nämnt, att denna fabrikation är af stor vinst för jordbruket; men det synes mig, som om man äfven skulle kunna betrakta den såsom en nationalekonomisk vinst till följd af de penningar, som derigenom besparas inom landet. Jag är icke någon protektionist; men då t. ex. ylleindustrien betalar för ull en tull af 1 krona 75 öre för hvarje kilogram, motsvarande några och 70 öre för hvarje skålpund, så får denna verkligen ett större skydd än som, enligt en talares utsago, skulle komma sockerfabrikationen till del. Han nämnde, att staten här betalar $\frac{4}{5}$ af råvaran; men till klädesfabrikanten betalar staten i tullskydd hela råvarans värde. Jag vill hvarken försvara det ena eller det andra, utan omnämner det endast.

Då jag inser, att Herr von Möllers yrkande icke kan vinna framgång inom Kammaren, men jag deremot hyser den förhoppning, att åtminstone i denna Kammare Revillnings-Utskottets hemställan skall bifallas, ber jag att för min del få tillstyrka detta.

Friherre af Ugglas: Då jag inom Utskottet tillhörde den majoritet, som afgjorde frågan sådan den nu föreligger, må det tillåtas äfven mig att yttra några ord. Jag har utgått från önskvärdheten att kunna bibehålla den grundsats, som uttalats i 1869 års beskattningsslag, eller att bestämma en beskattning, som under vissa år vore på förhand gifven, och jag gjorde detta hufvudsakligen af det skäl, att jag ansåg det vara för hvitbetssockertillverkningen af oeftergiffligt vigt att veta, hurudan beskattningen skulle gestalta sig under en följd af år, och icke vara beroende af de olika vindar, som i detta afseende kunde inom Riksdagen blåsa. Då jag således stod på den

grund, som blifvit lagd genom 1869 års författning, så var det naturligt, att jag önskade en progressiv beskattning. Det visade sig också snart inom Utskottet, att det icke var svårt att komma öfverens om sjelfva skattebeloppet, och jag tror mig kunna säga, att vi blefvo enige att bestämma beskattningen till den siffra, som af Utskottet föreslagits. Deremot uppstodo inom Utskottet olika meningar i afseende å hastigheten af skattens förhöjning, och i det hänseendet föreligger *den* skiljaktighet att, under det majoriteten önskade att skatten skulle ökas endast hvar femte år, så yrkade minoriteten att ökning skulle ega rum hvar tredje år. Hela denna fråga föreföll mig vara af särdeles ringa betydelse. Orsaken hvarför jag anslöt mig till åsigten om en höjning hvar femte år, var den att, då jag icke kunde uppfinna något sätt för åstadkommandet af frihetsår för en ny fabrik, ville jag åtminstone försäkra en nyanlagd fabrik om åtnjutande under en längre följd af år af en låg beskattning. Deri ligger en uppmanran för nya fabriker, hvilken i någon mån ersätter den stora fördel, som den äldre fabriken i början haft, nemligen att få åtnjuta åtskilliga frihetsår.

Man har här uttalat en önskan, att Riksdagen ville besluta, att den nuvarande tillverkningsavgiften skall utgå, till dess Riksdagen derom annorlunda beslutar. Jag ber den, som framställt detta yrkande och som gjort det af ett varmt intresse för utvecklingen af den förevarande industrien, uppmärksamma, att just derigenom försvåras uppkomsten af nya fabriker, emedan man ställer dem på en osäker grund. De kunna icke veta, när Riksdagen kan komma att öka beskattningen, och kunna följaktligen icke göra några säkra beräkningar för sin näring. Jag tror därför, att det för näringens egen skull är bättre att bestämma en progressiv beskattning.

Herr Ekman har sagt, att om Utskottets förevarande framställning bifalles, skulle följden blifva, att vi inom kort finge flere hvitbetssockerfabriker. Skulle resultatet af denna lag blifva sådant, så tror jag verkligen att vi hafva lagstiftat ganska klokt, ty frågan gäller icke blott nya fabriker, utan dessa nya fabriker nödvändiggöra en kultur af vår jord, som, om den kan genom denna lag framlockas, kan blifva i hög grad välsignelsebringande. Jag tror icke att gagnet af denna fabrikation behöfver var uteslutande inskränkt till den provins, der den nu visar sig kunna trifvas, utan jag tror, att verkningarna af en klok lagstiftning i detta afseende kunna sträcka sig långt utom denna provins och att äfven öfriga delar af landet kunna få nytta deraf. Det vore ett ganska lyckligt resultat af denna Riksdags arbete, om vi genom antagande af Bevillnings-Utskottets förslag kunde lyckas framlocka en mera utsträckt hvitbetssockerindustri, och anhallar jag därför om bifall till samma förslag.

Herr Jöns Pehrsson: När jag förra gången hade ordet, kom jag icke i håg att jag borde vederlägga en föregående talares uppgifter i afseende på Landskronafabriken; men detta har Herr Greife Beck-Friis fullständigt gjort. Jag vill nu endast tala om för herrarne, huru välgörande nämnda fabrik var på den tid, då den existerade. Afven så långt bort som till den fattiga ort, der jag bor, sträckte

*Hvåbets-
sockertiil-
verknings-
afgiften.*
(Forts.)

den sina verkningar. Der gingo hundradtals arbetsföra qvinnor och barn. Dessa voro borta på bet-odling öfver sommaren, och kommo hem om hösten med en rätt vacker förtjenst, hvarpå de kunde lefva på vintern. Nu är emellertid denna förtjenst borta. Följden har blifvit den, att de måste söka sig annan utkomst på än det ena, än det andra sättet; och många tvingas att utvandra. Hvad beträffar den omtalade vådan af minskade statsinkomster genom importen af socker, får jag säga, att jag, i fall den franska traktaten blifver antagen, kommer att besvära Bevillnings-Utskottet och Kam-maren med en ny motion, deri jag yrkar att sockertullen till någon viss del måtte vid denna riksdag nedsättas, i full konsekvens med de införseltullar, som i den franska traktaten förekomma å lyxartiklar. Ehuru jag voro böjd för Herr von Möllers förslag, får jag dock med afseende på hvad en talare på stockholmsbänken yttrat, med-gifva, att kanske Bevillnings-Utskottets förslag är bättre, emedan det kan anses innebära ett stadigvarande beslut för framtiden och icke torde vara åtföljdt af några större rubbningar.

Herr Nordenfelt: Då nu denna enda fabrik kostar staten 150,000 å 100,000 kronor om året, och då hvarje ny fabrik kommer att kosta minst lika mycket samt den nytta hvarje fabrik utöfvar endast sträcker sig till ett mycket inskränkt område, kan det då vara skäl att härför göra så stora uppförfingar? Ju mera fabriker-nes antal ökas, desto större blir uppförfingen för staten. Denna väg är mycket farlig att beträda. Man skulle härigenom gifva premium för *enskildes* tillverkningar. Men hvilka förluster för det *allmänna och de enskilda* hafva icke redan härigenom uppkommit?

Man förespeglar något stort och nyttigt: att nemligen genom en sådan åtgärd få en minskad import. Jag hemställer dock om icke en ökad export är något, som lika mycket borde afses. Hvarför icke lika gerna med premier uppmuntra pappersmassefabrikationen? Den skulle kunna gifva landet mycket stor direkt inkomst. Hvarför icke hellre understödja trä- och jernförädlingsindustrien eller andra för landet naturliga näringar? Med ett exportpremium af 100,000 kronor för hvarje fabrik skulle i dessa industrier vida större resultat kunna ernås. Jag yrkar på afslag af Utskottets förslag.

Herr Ekman, Johan Jacob: En föregående talare har citerat ett yttrande af mig, att »om Utskottets förslag komme att bifallas, skulle nya fabriker komma att uppstå», hvilket, enligt hans förmenande, voro ett mycket nyttigt resultat. Jag skulle varit den ärade talaren tacksam, om han icke afbrutit citatet just der premissen slutar. Jag yttrade nemligen, att om Utskottets förslag bifölles, så erhöilo vi troligen nya fabriker, hvarigenom förlusten för statsverket blefve allt större och större, och detta desto hellre som dessa nya fabriker, likasom de fabriker, som hittills existerat, kunna antagas framkomma med ytterligare anspråk på premiering. Huruvida det *under sådana förhållanden* kan vara fördelaktigt att nya fabriker uppstå, tror jag icke, utan anser det tvärtom vara en ren olägenhet. Det skulle då endast vara för att gynna jordbruket inom

en ringa del af landet, inom en del, som icke har behof af dylikt understöd af staten, utan som kan reda sig sjelf *bättre* än någon annan del.

Hvitbetssocker tillverkningsafgiften.
(Forts.)

Herr Kockum: Det är icke utan en stor tvekan jag begärt ordet i denna fråga. Jag kan icke, såsom en föregående talare, ursäktas mig med, att jag skulle vara främmande för saken. Samme talare yttrade, att han hvarken vore delegare i sockerfabrik eller odlade betor. Jag intager en undantagsställning i denna fråga, eftersom jag är den ende af Riksdagens ledamöter, som är delegare i den nu i gång varande sockerfabriken och derjemte odlar betor. Således kan ju icke för mig saken vara obekant. Jag vill egentligen icke yttra mig så decideradt om de fördelar, som genom det nu föreliggande förslaget skulle tillskyndas sockerfabrikerna, ty jag kan svärigen vara opartisk i denna fråga, men här äro några uppgifter, som förekommit i dag, hvilka jag icke kan låta vara oanmärkta. Den förste talaren sade att det behöfdes endast omkring 1,200 tunnland för odting af betor till den fabrik, som är i gång; detta är så till vida riktigt, men hvad som icke kan vara den ärade talaren obekant är dock att här ingår cirkulation i jordbruket. Med sjuårig cirkulation behöfves det alltså 8,400 tunnland för att uppehålla en dylik fabrik. En talare, Herr Ekman, har sagt, att det är mycket troligt, att det är ännu större premier, vi gifva sockerfabriken, som är i gång. Jag tillåter mig då vördsamt fråga: huru vet han det? Det är visserligen beräknadt till 6 $\frac{1}{4}$ skålpund råsocker på hvarje centner betor, men jag har sjelf sett att de stundom icke hålla mer än 7 å 8 procent vid polarisationen och vid bearbetningen af dylika betor togos ej 6 procent socker ur betorna. Man kan säga, att då bör fabriken icke taga emot sådana betor. Ja, det kunde man låta bli, om man har tillräckligt med betor, men det har man tyvärr icke. Vidare sade samme talare, att i Danmark kan det gå utan skydd. Ja, det är sant, der har det kunnat gå, men det är därför, att jordbruket står der på en högre ståndpunkt än hos oss. Vi skola icke inbilla oss, att vi hafva ett högt uppdrifvet jordbruk. Men kan något sägas vara en häfstång för jordbruket, så är det betodlingen. Den tvingar fram ett intensivt jordbruk, ty den fordrar en djupare bearbetning af jorden och användande af större qvantitet gödningsämnen. Man säger, att det vore orimligt, att jorden skulle premieras. Men har man ej gjort så i Tyskland? Och har resultatet också blifvit att man der har det bästa jordbruket i de trakter, der sockerbetsodlingen bedrifvits i större skala, såsom till exempel Braunschweig, Schlesien och Sachsen. Här är så många gånger taladt om konkurrensen från Amerika. Jag vill då säga, att i sockerbetsodlingen ligger ett medel för oss att på ett område kunna trotsa denne konkurrens. Det sker derigenom, att vi kunna producera detta korn, som står högst på Londons marknad och annonseras i Londontidningarne under artikeln »Saale Gerste». Det betalas lika högt som hvetet af bryggare i England. Hvarifrån kommer detta korn? Jo från Saaletrakten, der det kan odlas på grund af den betodling, som der eger rum. Det kommer icke allenast från landet närmast floden Saale, utan just från de trakter, der bet-

*Hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften*
(Forts.)

odlingen bedrifves. Såsom herrarne veta kommer äfven korn ifrån Amerika, men kan detta korn ej täfla med Saale Gerste, ty klimatet lägger hinder i vägen härför, men har man deremot i de senare åren börjat producera dylikt fint korn i Danmark och Skåne samt äfven skeppat häraf till England. Deri ligger en stor fördel. Hvad min egen ställning till frågan beträffar, erinra sig troligen de herrar, som voro med i Bevillnings-Utskottet, att jag, då vi från andra afdelningen kommo in till första afdelningen, yrkade, att afgiften väl borde höjas genast, men att sedan blifvande höjningarne endast ske hvarvt femte år för att gifva säkerhet och stadga åt fabrikationen.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag ödmjukast yrka bifall till Utskottets förslag

Herr Peterson, Gustaf: Jag anhåller att till alla delar få instämma med Herr Kockum.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels bifall till förevarande punkt, dels, af Herr *Bennich*, bifall till punkten med den förändring, att de af Utskottet föreslagna höjda tillverkningsafgifterna skulle tillämpas från och med respektive den 1 Juli 1882, den 1 Juli 1885, den 1 Juli 1888 och den 1 Juli 1891, dels, af Herr *von Möller*, att Kammaren, med afslag å Utskottets ifrågavarande hemställan, skulle besluta, att den afgift, som för närvarande utgår för hvitbetssockertillverkning inom landet, skall fortfarande utgöras, till dess Riksdagen annorlunda derom beslutar, dels ock afslag å den föredragna punkten.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarade Herr Grefven och Talmannen sig finna propositionen på bifall till ifrågavarande punkt vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere Ledamöter begärde votering.

Med anledning häraf hemstälde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammaren ville till kontraposition vid voteringen antaga afslag å nämnda punkt, och förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Då likväl votering äskades jemväl om kontrapositionens innehåll, föreslog Herr Grefven och Talmannen, att i denna votering nej-propositionen skulle innefatta bifall till Herr *Bennichs* i ämnet framställda yrkande, hvarefter och sedan Kammaren härtill gifvit sitt samtycke, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att vid blifvande votering om bifall till första punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 5 kontrapositionen skall innehålla afslag å punkten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraproposition vid nämnda votering antagits bifall till Herr Bennichs i ämnet framställda yrkande.

Hvitbets-sockertillverkningsafgiften.
(Forts.)

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 59;
Nej — 31.

Uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvoteringen en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller första punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Vid denna omröstnings slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 67;
Nej — 30.

2—4 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlatande N:o 24, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 3 § i lagen angående eganderätt till skrift den 10 Augusti 1877.

Ändring af lagen angående eganderätt till skrift.

Herr Bergström: Såsom synes af betänkandet, är det under-tecknad af Lag-Utskottets vice ordförande, hvilket förhållande utmärker, att jag, som Utskottets ordförande, icke deltagit i ärendets behandling i Utskottet. Jag har emellertid begärt ordet för att å vice ordförandens och öfriga ledamöters vägnar, som varit med om detta betänkande, anhålla om en rättelse i detsamma. Det är således icke för att yttra mig i saken, som jag tager till orda. Man har nemligen glömt att låta författningsförslaget jemväl innehålla en hänvisning, som lärer finnas nödig. Rättelse af denna glömska föranleder ock, att titeln på författningen och äfven ingressen till densamma måste ändras. 10 § 2 mom. i författningen bestämmer hvad som skall anses för eftertryck i följande ordalag: »Såsom eftertryck anses jemväl, då utan tillåtelse öfversättning utgifves af annans otryckta skrift, eller öfversättning utgifves i strid mot 2 §, eller

Ändring af förläggare eller den, som tryckningsrätt till skrift å honom öfverlagen angående eganderrätt till skrift.

förläggare eller den, som tryckningsrätt till skrift å honom öfverlätit, verkställer skriftens tryckning i strid mot förlagsaftalet.» Till följd af det nu föreslagna förbudet i 3 §:ns nytillkomna eller 2:dra moment att, emot författarens förbehåll om uteslutande rätt för sig att föranstalta om öfversättning af utgifven skrift till ett eller flera uppgifna språk, utgifva öfversättning deraf på det eller de språk, hvartill öfversättningsrätten sålunda blifvit förvarad, måste, då öfverträdande af samma förbud jemväl är att anse som eftertryck, hänvisning i 10 § 2 mom. göras äfven till 3 §. Sistnämnda § omlöfvermåler för närvarande icke någon handling, hvilken kan rubriceras som eftertryck. Annorlunda blir deremot förhållandet, om Lag-Utskottets förslag antages. 2 §, hvartill 10 § 2 mom. enligt nu befintlig lydelse redan hänvisar, talar endast om öfversättning från en till annan munart af samma språk. Sistberörda lagrum bör således erhålla följande förändrade lydelse: »Såsom eftertryck — — eller öfversättning utgifves i strid mot 2 eller 3 § eller förläggare — — — förlagsaftalet.» Då sålunda 10 § komme att ändras, borde äfven författningens titel och ingress ändras, nemligen den förra till följande lydelse: »Förordning angående förändrad lydelse af 3, 10 och 21 §§ i Lagen etc.» samt ingressen till följande lydelse: »Häri genom förordnas, att 3, 10 och 21 §§ i Lagen etc.»

(Forts.)

Friherre Hamilton: Jag har icke kunnat biträda det slut, hvartill Utskottet kommit; och jag skall bedja att därför få framställa mina skäl. Jag skall först till besvarande upptaga några påståenden af motionären. Han säger nemligen:

»Då emellertid den fria öfversättningsrätten icke ens med hänsyn till öfversättningarne sjelfva verkar välgörande, utan åstadkommer en täflan mellan förläggarne, i hvilken den sämst gjorda och därför ock billigaste öfversättningen, med undanträngande af den bättre och dyrare, vanligen vinner mesta spridningen och medför största inkomsten. — — —»

Det förefaller mig mycket underligt, om den fria konkurrensen mellan dessa industriidkare skulle medföra ett så bedröfligt resultat, att varan skulle försämras, och att den sämsta varan skulle vinna den största spridningen. I allmänhet är det väl tvärtom så, att konkurrensen just tvingar tillverkaren att producera goda varor, emedan han eljest skulle komma att sakna behöflig afsättning. Jag tror ej heller att det är riktigt då han säger att metoden att, under åberopande af vårt folks bildningsbehof, undandraga sig erkännandet af sagda rätt för hvad angår utländska författare i sig inbegriper ett åläggande för de svenska skriftställare, hvilkas arbeten öfversättas på främmande språk, att för främjandet af svenska folkets »kunskap och upplysning» underkasta sig mistningen af den vida öfvervägande inkomst, de, genom sin verksamhet kunna påräkna, men krafvet på en sådan uppoffring af dessa få, förtjenta medborgare, är hvarken särdeles ädelsinnadt eller kan anses medföra något afsevärdt gagn, utan tvärtom i sina följder skadligt påverkar den inhemska litteraturen och det nationella lifvet.

Utän att fälla något förklenande omdöme om våra skriftställare,

tror jag att det i sanning är högst få, hvilkas arbeten komma i fråga att öfversättas och spridas i utlandet. En del vetenskapliga arbeten brukar ju också *direkt* utgifvas på främmande språk just för att kunna få en allmännare spridning bland vetenskapsmännen. Beträffande särskildt ett så stort sekularverk, som helt nyligen sett dagen i vårt land, torde dess spridning i utlandet möjligen mera bero på *ämnet*, som det behandlar, än på *sjelfva framställningen*. Det lärer väl icke ofta komma att hända, att en svensk man har så stora och epokgörande handlingar att omtala, som den, hvilken omtalas i beskrifningen öfver Vegas senaste resa. För öfrigt har ju den svenska författaren sökt att, samtidigt med att han utgifver sin skrift i Sverige, föranstalta om en öfversättning, som utgifves i utlandet, och då ställer han sig under samma rätt, som utländska författare — eller rättare i det landet inhemska författare — ega för sina skrifter.

Ändring af lagen angående ejande-rätt till skrift.
(Forts.)

Jag anser, att de skäl, som förut anförts i denna sak, fortfarande ega bestånd. För ett folk med så inskränkt språkområde, som det svenska, kan ett band på öfversättningsfriheten icke undgå att verka hämmande på spridning af kunskap och upplysning. Behofvet för ett sådant folk att fullständiga sin egen litteratur med öfversättningar från utlandets bättre verk, måste vara oändligt mycket större, än det, som förefinnes hos folk med vidsträckt språkområde och betydligt rikhaltigare litteratur än det svenska. Det måste vara att befara å ena sidan att de utländska författarne skola icke sällan fordra så höga arvoden för rättigheten att i svensk öfversättning utgifva deras arbeten, att vår inhemska litteratur kan komma att under skyddstiden sakna mångt värdefullt utländskt verk, och å den andra sidan, att de utländska förläggarne i allmänhet ej skola hjuda de svenska författarne någon motsvarande godtgörelse för rättigheten att öfversätta svenska arbeten. Mot dessa af Utskottet upptagna skäl har Utskottet icke anført mer än ett enda motskäl, nemligen »att öfver dessa betänkligheter står den grundsats, att man vid lagstiftning icke får, af hänsyn till hvad som möjligen kan vara mer eller mindre nyttigt, afvika från hvad som rätt är; och rätt synes det Utskottet vara att åt författare bereda skydd lika väl mot öfversättning som mot eftertryck af hans arbete.» Ja, det är nog ett stort, viktigt och talande skäl, men det är skada att Utskottet icke kunnat genomföra det i sin konsekvens, ty Utskottet säger ett litet stycke längre ned: »Vill eller kan författaren ej sjelf eller genom andra öfversätta sin skrift, kan ej skäligen begäras att sådan öfversättning, af undseende för hans rätt, skall helt och hållet förbjudas.» Jag kan icke förstå, hvarför icke den stränga rätten skall gälla äfven i detta fall. En författare kan säga: detta arbete är mitt och jag vill icke, att det alls skall öfversättas. Har han rätt i det ena fallet, har han äfven rätt i det andra. Derfor anser jag icke, att detta skäl är afgörande.

Motionären har anført ett hufvudskäl för förslagens antagande, nemligen: att »slutligen i allt fall vårt land icke länge torde kunna undandra sig att åtminstone i någon mån gifva erkännande och utrymme åt en rättsgrundsats, som inom de stora kulturstaternas lagstiftningar redan gjort sig gällande.» Jag tror icke alls att detta skäl här är tillämpligt, ty mycket passar för de stora, som icke

Ändring af lagen angående eganderätt till skrift. (Forts.)
 passar för de små, och mycket som gör den store stor, gör den lille löjlig; och det böra vi akta oss för.

I formelt afseende får jag mot Utskottets förslag anmärka, att Utskottet visserligen föreslagit, att det skulle förbjudas att utgifva en översättning af ett arbete under viss tid, men deremot icke föreslagit något ansvar, i fall detta förbud öfverträdes. Inu gällande lag angående eganderätt till skrift, hvartill det nu föreslagna stadgandet skulle blifva ett tillägg, finnes straff för eftertryck bestämdt. Men den §, som handlar derom, är icke föreslagen att ändras.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag yrka afslag å betänkandet.

Herr Friherre De Geer: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Då jag vid de öfverläggningar inom Riksdagen, som föregingo antagandet af nu gällande lag angående eganderätt till skrift motsatte mig intagandet af ett dylikt stadgande, som det af Lag-Utskottet nu föreslagna, anser jag mig nu böra afgifva en förklaring, hvarför jag icke längre vidhåller ett sådant motstånd. Till en början ber jag att få erinra, att i det förslag, som af mig för Kongl. Maj:t först framlades, fans intaget ett snarlikt stadgande, som det nu föreslagna, men på grund af Högsta Domstolens enhälliga afstyrkande, blef det samma uteslutet ur det förslag, som framlades för Riksdagen. Jag fann mig då öfvertygad af Högsta Domstolens skäl, att ett sådant stadgande skulle vara mera till skada än till gagn för Sverige och detta i förening med den omständigheten att hvarken Danmark eller Norge i sina lagar hade något skydd mot översättningar, ingaf mig den uppfattningen, att allmänna meningen hos oss ännu icke vore benägen för ett dylikt förslags antagande. Jag antydde emellertid, att jag trodde att den tid skulle komma, då ett sådant stadgande skulle införas i lagen förr eller senare.

Emellertid kan jag, i likhet med den näst föregående talaren, icke helt och hållet gilla de motiv, Lag-Utskottet hemtat från 1877 års Utskott och nu anför till grund för det nyväckta förslaget. Hela denna författning angående eganderätt till skrift gäller i och för sig endast svenska medborgare, och som det sällan eller aldrig lär komma i fråga att inhemska författares arbete utgifvas i översättning här i Sverige, får hela lagen icke egentligen någon omedelbar tillämpning. Det är öfverlemnadt åt Kongl. Maj:t, att medelst konventioner med en eller annan främmande stat utsträcka tillämpningen af lagen äfven till denna maktens undersåtar, men Kongl. Maj:t får icke ens göra detta utan att betinga sig reciprocitet. Vore en otillåten översättning ett ingrepp i en annans eganderätt, borde naturligtvis ett förbud deremot vara alldeles ovilkorligt, utan afseende å några traktater. Men då Utskottet icke föreslagit detta, synes mig det motiv, som är det enda egentliga Utskottet anført, »att man vid lagstiftning icke får, af hänsyn till hvad som möjligen kan vara mer eller mindre nyttigt, afvika från hvad som rätt är», icke vara öfverensstämmande med hvad i betänkandet föreslås, ty här är just ålagdt Kongl. Maj:t att icke gifva tillämpning åt denna grundsats, med mindre än att efter öfverenskommelse och mot valuta en sådan rätt kan beviljas

främmande maktens undersåtar. I sjelfva verket kan här icke vara fråga om någon absolut rätt. Sedan man en gång har uttalat för andra sin tanke, utgör den icke föremål för enskild eganderätt, och ingen annan kan förbjudas att tillegna sig denna tanke, men det är billigt och har äfven befunnits vara för det allmänna nyttigt, att man söker genom lagbud bereda en författare möjlighet att för sitt tankearbete skörda den vinst, som kan erhållas genom att låta tillgången för andra till detta arbete, och det är på sådan grund som förbudet mot eftertryck tillkommit. Det kan äfven anses såsom en naturlig konsekvens af förbudet mot eftertryck, att äfven förbjuda otillåtna översättningar, och känslan af billigheten deri har verkliga börjat utveckla sig till ett slags allmänt rättsmedvetande. Vi hafva många exempel på, att ehuru översättningar ej äro här förbjudna, likväl förläggare, innan de företaga en sådan, söka erhålla vederbörande författares tillstånd; och man har sett allmänt ogillande uttalas, om någon i konkurrens med ett sådant tillstånd, eller utan tillstånd, utgifver ett dylikt arbete. En sådan uppfattning bör otvifvelaktigt af lagstiftningen beaktas, men jag anser icke därför att, så länge lagen gäller egentligen endast för svenska medborgare, man får alldeles förbise, huruvida dess utsträckning kan vara nyttig eller skadlig. Dock äfven från den synpunkten tror jag icke någon fara kan förefinnas att nu antaga det af Lag-Utskottet föreslagna stadgandet. Visserligen tror jag, att summan af de honorarier, som komma att utbetalas af svenska förläggare till utländska författare för översättningar, kan komma att blifva något större, än summan af de honorarier, som komma att erläggas af utländska förläggare till svenske författare, men någon betydlig skilnad tror jag icke att man behöfver befara. De utländska författarne komma efter all anledning icke att ställa stora anspråk på ersättning för översättningar till ett språk, som har så liten publik, som det svenska, och så vidt jag kunnat erfara, önska de svenska förläggarne sjelfve att mot betalning kunna tillköpa sig uteslutande rätt till översättningar, emedan, när nu någon skrift, som anses förtjent att översättas, utkommer, en kapplöpning uppstår om hvem som först skall hinna gifva ut en översättning deraf, hurudan denna översättning än må blifva. Det finnes ingen säkerhet för att icke mer än en översättning utkommer, och man har sett exempel på, att tre översättningar af samma arbete utkommit samtidigt och sannolikt vällat förlust för alla tre förläggarne. I olikhet med den nästföregående talaren tror jag för min del icke, att konkurrensen i allmänhet ästadkommer bättre varor, utan varor till billigare pris. Det är möjligt att genom antagande af denna lag översättningar i allmänhet komma att blifva ett eller annat öre dyrare per ark, men denna olägenhet torde komma att uppvägas af översättningarnes bättre beskaffenhet, och något äfventyr för allmänheten att gå miste om översättning af goda arbeten, tror jag icke vara att befara, emedan den tid, Utskottet föreslagit för utestängandet af otillåtna översättningar, är synnerligen kort. Då förslaget i öfrigt innebär en otvifvelaktig fördel för svenska författare att få göra sig till godo den vinst, som kan uppkomma genom översättningar till främmande språk af deras arbeten, vill jag för

*Ändring af
lagen angående
egande-
rätt till
skrift.*
(Forts.)

Ändring af lagen angående eganderätt till skrift. min del understödja detsamma. De anmärkingar som här blifvit framställda mot redaktionen af Lag-Utskottets förslag, öfverlemnar jag åt Lag-Utskottets ledamöter att bemöta.

(Forts.)

Herr Samzelius: Oaktadt jag icke var tillstädes i Lag-Utskottet, när denna fråga der behandlades, har jag icke låtit någon anteckning derom inflyta i betänkandet, af det enkla skäl, att Utskottets betänkande öfverensstämmer med min egen åsigt. — Vid frågans behandling af 1877 års Riksdag framlades enahanda förslag af Lag-Utskottet, som vid detta tillfälle; men detta förslag blef då icke af denna kammare antaget, och orsaken dertill har jag för min del funnit bero nästan uteslutande derpå, att den nästföregående ärade talaren, hvars embetsställning och personliga auktoritet med rätta väge tungt i vågskålen, då motsatte sig förslagens antagande. Med tillfredsställelse finner jag, att han nu förändrat sin åsigt, och om än hans embetsställning sedan förändrats, qvarstår dock hans personliga auktoritet oförminskad, och denna talar nu på ett kraftigt sätt till fördel för förslaget.

Att det rätta icke bör vika för det nyttiga är en sats, som är obestriddlig. Om de svenske bokförläggarne nödgas till de utländske författarne sammanlagdt betala större honorarier, än de svenska författarne kunna från utlandet betinga sig, bör det väl icke vara någon anledning till att afslå förslaget. Man har under de senaste dagarne oupphörligen talat om vårt lands export och import. Då man nu vet, att Sverige exporterar mindre än det importerar, skulle man ju därför kunna finna det fördelaktigt att icke betala importen, men också låta våra exportörer förlora sitt. Sverige skulle i sådant fall på det hela göra en icke ringa vinst, men denna vinst uppstode på rättvisans bekostnad, ty det voro hvarken rättvist mot de utlänningar, som hit försälde sina varor, eller mot de svenske exportörerne. — Det är väl icke alldeles samma förhållande som i förevärande fall, men det är åtminstone någon likhet.

De anmärkingar, som Lag-Utskottets värde ordförande framställt mot förslagens redaktion, synas mig vid första påseendet icke sakna värde, men jag har svårt att på stående fot afgöra, huruvida de böra oförändrade antagas eller icke; och det förefaller mig icke vara välbetänkt att så här utan vidare granskning antaga de föreslagna förändringarne, hvarför jag för min del får anhålla om återremiss till Utskottet, på det Utskottet må komma i tillfälle att taga desamma i öfvervägande.

Grefve Mörner: Då å detta betänkande återremiss blifvit yrkad af en ledamot af Utskottet och en ganska olika uppfattning af ärendet blifvit ådagalagd af föregående talare, torde en granskning af den föreliggande frågan väl vara af behofvet påkallad.

Hvad begäres då här? Jo, i sjelfva verket ingenting annat än en ganska enkel sak, eller att arbetaren bör få njuta lönen af sitt arbete. En regel, som tillämpas i det dagliga lifvet, skall då den icke äfven få gälla på det andliga arbetets område? Nu säger man

väl: *detta är rättvist*, men hvarför icke draga konsekvensen ur denna sats och bevilja det skydd som bör vara? Det är att en författare bör hafva tillfälle skörda en billig vinst, men lika väl som patentlagen i fråga om materiella uppfinningar begränsar uppfinnarens rätt till en viss tid, med samma skäl må ock den literäre arbetarens rätt icke vara obegränsad utan, då i anseende till det tidsförlopp som egt rum må antagas att han ej önskar vidare bevara sin rätt, bör äfven skyddet för honom upphöra och samhället, oberoende af hans vilja, få tillgodogöra sig produkten af hans verksamhet.

Hvad nu angår de utländske författarne, så är det just genom detta förslag som det kan blifva möjligt för dem att i Sverige få njuta något skydd för sina arbeten och icke utsättas för den plundring, som nu kan ega rum och som är så mycket sämre, när de råka ut för usla öfversättare, sådane som kunna t. ex. slå upp orden i ett lexikon, men sakna förmåga att inse ordens mening. Man kan väl icke säga, att det är obilligt, om dessa författare så till vida skyddas, att de må, om de vilja, låta ästadkomma öfversättningar af värde och som icke vanställa de arbeten, de frambragt.

Man har också anmärkt, att det icke skulle finnas någon straffbestämmelse för öfverträdelse af förbudet mot olofliga öfversättningar, och att således denna lagparagraf endast vore ett straffhot. Jag måste tillstå att denna anmärkning var grundad för en half timme sedan, men numera är den det icke, sedan Lag-Utskottets ordförande fäst uppmärksamheten på det — jag måste tyvärr säga — nog stora slarf, som egt rum vid uppsättande af detta Utskottets betänkande, och föreslagit införandet i förordningen af ett tillägg till 10 §, hvorigenom en oloflig öfversättning hemfaller under samma straff, som gäller för eftertryck. Då blir det således icke endast ett tomt hot, utan ett stadgande, som kan medföra verkligt straff.

Nu har det blifvit yrkadt återremiss. Hvarföre det yrkandet skulle ske, har jag svårt att förstå. Den enkla förändring, som Lag-Utskottets ordförande här föreslagit och som icke är så vidlyftig, att icke hvar och en kan genast inhemta den, kompletterar detta betänkande i allt som behöfver kompletteras och fyller således äfven det bristande momentet om straffbestämmelse. Ingenting fattas för att lagen blir en fullständig lag, och då återremiss icke kan medföra annan påföljd, än att Lag-Utskottet inkommer med ett förslag, ordagrant lika med det nu rättade föreliggande, så vågar jag förmoda, att Kammaren behagar finna, att återremiss icke är nödig, utan att Kammaren, om den gillar saken, kan utan vidare bifalla Utskottets betänkande med den redaktionsförändring, som här blifvit af Herr Bergström föreslagen och till hvilken jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder framstälts följande yrkanden:

- 1:o) att det förevarande utlåtandet måtte bifallas;
- 2:o) af Herr *Bergström*, att Kammaren ville för sin del besluta

Ändring af lagen angående eganderrätt till skrift.
(Forts.)

Ändring af lagen angående eganderätt till skrift. följande Förordning angående förändrad lydelse af 3, 10 och 21 §§ i lagen angående eganderätt till skrift den 10 Augusti 1877.

Häri genom förordnas, att 3, 10 och 21 §§ i lagen angående eganderätt till skrift den 10 Augusti 1877 skola erhålla följande förändrade lydelse:

3 §.

(Lika med Lag-Utskottets förslag).

10 §.

Der ej i Tryckfrihets-förordningen eller denna lag annorledes är stadgad, vare såsom eftertryck förbjudet att, utan vederbörandes tillåtelse, annans skrift i dess helhet eller delvis trycka, så länge stadgad skyddstid derför ej förflutit. Ej varde eftertryck lofligt derför, att oväsentliga ändringar, förkortningar eller tillägg vidtagas.

Såsom eftertryck anses jemväl, då utan tillåtelse öfversättning utgifves af annans otryckta skrift, eller öfversättning utgifves i strid mot 2 eller 3 §, eller förläggare eller den, som tryckningsrätt till skrift å honom öfverlåt, verkställer skriftens tryckning i strid mot förlagsaftalet.

21 §.

(Lika med Lag-Utskottets förslag).

3:o) att utlåtandet skulle till Lag-Utskottet återförvisas; och

4:o) att utlåtandet måtte afslås.

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner enligt hvart och ett af dessa yrkanden samt förklarade sig finna de afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Herr *Bergströms* yrkande.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition vid voteringen antagits bifall till yrkandet att utlåtandet skulle till Lag-Utskottet återförvisas, uppsattes, justerades och anslags en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 24 med de af Herr Bergström dertill föreslagna tillägg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas utlåtandet.

*Ändring af
lagen angä-
ende egande-
rätt till
skrift.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut, sedan jemväl den förseglade sedeln blifvit öppnad, befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 36;
Nej — 37.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 14 och 15 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 25, i anledning af väckt motion om upphäfvande af nu befintliga familjefideikommiss i fast egendom.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda memorial N:o 26, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets utlåtande N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.

*Samman-
jemkningsför-
slag angä-
ende böter
för svarande-
parts ute-
blifvande
från under-
rätt.*

Herr Carleson: Såsom Kammarens ledamöter torde finna, hafva Kamrarne stannat uti högst skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts förslag till Förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt. Detta förslag innehåller fyra skilda bestämmelser, innefattade i fyra punkter. I första punkten stadgas böter för svarande, som uteblir, då käranden kommit tillstädes på första dagen. Andra punkten innehåller bestämmelse för den händelse svaranden uteblir på den för målets handläggning ytterligare utsatta dagen. I tredje punkten föreslår Kongl. Maj:t, att böterna skola genast uttagas, oaktadt beslutet derom icke vunnit laga kraft, och fjerde punkten angår sättet, huru en svarandepart, som haft laga förfall, skall kunna återvinna böterna. Visserligen hafva nu Kamrarne, vilkorligen, hvar för sig på olika sätt bifallit bestämmelsen i första punkten, men i afseende på de öfriga punkterna hafva Kamrarne varit af rent motsatta meningar, så att då Första Kammarne bifallit nämnda punkter, har Andra Kammarne afslagit dem. Medgifvande att en sammanjemkning kan ega rum, för så vidt besluten i hufvudsak öfverensstämma, men skilja sig till vissa delar, såsom förhållandet är med besluten angående första punkten, tror jag det vara en logisk omöjlighet att sammanjemka motsatserna mellan ja och nej och att följaktligen det under namn af sammanjemkning i detta Lag-Utskottets memorial till Kammarne hänskjutna

Samman- förslaget icke är grundlagsenligt, hvarför jag hemställer om afslag
jemkningsför- derå.
slag angä-
ende böter

för svarande-
parts ute-
blifvande
från under-
rätt.

(Forts.)

Herr Bergström: Det förhåller sig i viss mån så, som den föregående ärade talaren anmärkte. Om således dessa anmärkningar hade blifvit framställda i Andra Kammaren, så hade de visserligen haft stor betydelse; icke så i denna, ty Första Kammaren har icke skäl att klaga öfver sammanjemkningsförslaget. Detsamma är så lämpadt efter Första Kammarens beslut, att ändringen deri är nästan ingen. Den består nemligen dels deruti, att då det förut stod »å först utsatta dag», så står det nu i stället »å den dag, saken första gången förekommer till handläggning», samt dels deruti, att maximum för böterna är satt till 100 kronor i stället för 200 kronor, såsom Kongl. Maj:t föreslog och Första Kammaren beslöt. Värre är anmärkningen, att detta Utskottets förslag skulle vara grundlagsstridigt. Vore det så, skulle jag vara den förste, som yrkade afslag å detta sammanjemkningsförslag; men nu har praxis utbildat sig derhän, att Lag-Utskottet rör sig med temligen mycken frihet, då det gäller att af Kamrarnes olika beslut åstadkomma en gemensam lag; och ehuru detta visserligen icke är något fullständigt sammanjemkningsförslag, är det dock tillkommet i sammanjemkningsändamål och innefattar en inbjudning till Andra Kammaren att frångå sitt beslut rörande bestämmelsen om böternas fördelning och förvandling och antaga hvad Första Kammaren beslutit i de två sista punkterna. Jag tror således att ingen betänklighet bör möta för denna Kammare att antaga förslaget.

Herr Carleson: I anledning af den siste talarens yttrande, att denna Kammare icke borde hafva något emot ett sådant sammanjemkningsförslag som detta, ber jag att få erinra, att samma öde, som nu unnas Andra Kammaren, kan en annan gång drabba Första Kammaren.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till förevarande memorial och sedan på afslag derå; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets Utlåtande N:o 28, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 23 Kap. Strafflagen.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagen och denna dag samt två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På hemställan af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att bland betänkningarna på föredragningslistan för nästa sammanträde skulle uppföras först det denna dag första gången bordlagda utlåtandet och sist de ärenden, som denna dag bordlagts för andra gången.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
